

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Jan Arlt

Název práce: Vývoz českého kapitálu do Srbska mezi lety 1900 a 1918 a jeho politické aspekty: Případ Pražské úvěrní banky

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce): PhDr. Luboš Velek, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

DP se zabývá vývozem kapitálu českých (etnicky) bank do Srbska a jeho národně-politických souvislostí krátce před a v průběhu I. sv. války.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Jedná se o zajímavé a výzkumem dosud málo dotčené téma, které je z českého úhlu pohledu zajímavé jak svým mezinárodním rozměrem, tak propojením politiky a ekonomických zájmů. V zájmu o panslovanskou ideologii a její praktikování vidím určitou renesanci kolem neprávem opomíjeného tématu. Argumentace je přesvědčivá, výklad logický. Metodologický přístup se omezil víceméně na deskripci. Přestože nepříliš rozsáhlou práci hodnotím jako vcelku zdařilou, musím upozornit na několik jejích více či méně problematických stránek.

Terminologické problémy:

- 1) Při používání adjektiva „německý“ je v dané době nezbytné rozlišovat mezi: říšskoněmecký, českoněmecký, německorakouský, německý ve všeobecném smyslu apod., v textu není vždy zjevné, co adjektivem autor myslí.
- 2) Není správné hovořit o „rakousko-uherském císařství“ (s. 14), bylo jen Rakouské císařství (do 1867) a Uherské království, dohromady se pak po 1867 používá rakousko-uherská monarchie/mocnářství apod. Podobně nelze hovořit o „rakousko-uherské ústavě“, byla od 1867 předlitavská/rakouská tzv. prosincová ústava a vedle ní uherská (s. 34). Bosna a Hercegovina pak nepatřily ani do předlitavské, ani do zalitavské části monarchie a měly zvláštní postavení.
- 3) Autorovi zjevně splývá území českých zemí, tj. Čech, Moravy a rakouského Slezska do jednoho útvaru, který opakovaně označuje jako České království, což je ale nesmysl, protože České království = tolik Čechy; např. s. 23, 37.

Věcné omyly:

- 1) Nesouhlasí tvrzení, že Kramář po anekční krizi 1908 neztratil víru ve zlepšení vztahů R-U se Slovany a teprve válka způsobila Kramářův „zásadní myšlenkový obrat“ (s. 32) – pravdou je, již před válkou vypracoval a předal Rusům koncept ústavy slovanské veleříše.
- 2) Autorovi splývají pojmy udělení milosti a udělení amnestie v jedno, ve skutečnosti se jedná o dvě odlišné věci (s. 32, 41).
- 3) Autor argumentuje velkým vlivem V. J. Klofáče a jeho politických kontaktů ve slovanském světě na hosp. politiku českých bank. Myslím, že by bylo dobré k tomu přistupovat více kriticky a položit si otázku, kde končí Klofáčova chvástava sebezprezentace a kde začíná realita. Varováním pro přílišné podléhání vizi zásadního Klofáčova vlivu v této oblasti může být jeho bankrotářská situace (koupě hotelu Zlatá Husa), kdy pro něj „jeho“ banky pochopitelně nic neudělaly. Nebyl Klofáč více obyčejný politický „hochštapler“? Podobnou otázku (po reálném Klofáčovu vlivu) je nutné si přinejmenším položit a na základě hmatatelných pramenů případně potvrdit či vyvrátit. A to se nestalo. A byl „socialista“ Klofáč pro svět kapitálu opravdu přitažlivým partnerem?
- 4) Autor a priori líčí českou politiku a politiku českých finančních elit jako obecně protirakouskou, panslovanskou apod. (např. s. 28, 37). Opravdu tomu tak bylo? Nebyla mezi českými elitami žádná rakušanská alternativa? Tento jednostranný výklad mohu narušit např. kariérou a působením Antonína Schauera, člena správní rady Pražské úvěrní banky a jejího pozdějšího ředitele, jehož příbuzný K. Gross (otec Schauery snachy) byl po válce ředitelem jednoho srbského cukrovaru: Schauer, klíčová postava PÚB, člen správní rady cukrovaru v Čupriji (sic!), byl předním mladočeským politikem (člen výkonného výboru, poslanec) a angažoval se v investicích PÚB do Srbska a Bulharska. Politicky však byl před i během války rakušanský, stál (spolu s V.

M. Havlem a Z. V. Tobolkou) v opozici proti Kramářovi a Rašínovi a ztělesňoval rakušanský aktivismus. V textu diplomové práce se ale jeho jméno – byť klíčové postavy PÚB – vůbec neobjevuje...

5) Klofáč nebyl „mužem 28. října“ – byl ve Švýcarsku, nikoliv v Praze (s. 56, 67)

6) Rakousko-Uhersko nelze ani v nejmenším označovat za „vysoce industrializovanou“ zemi (s. 70), a to ani „Rakousko“ samotné, a dokonce ani české země, které byly samy pořád „agrárně-průmyslovou“ oblastí.

Heuristika – práce s prameny a literaturou

1) Archivní prameny

Za velký nedostatek považují, že autor sice projevil zájem o archiválii týkající se Klofáčova procesu a spol. v Národním archivu, ale prakticky vůbec nevyužil uspořádaný fond Pražské úvěrní banky v Archivu ČNB – v seznamu zdrojů sice uvádí jakousi marginálii z tohoto fondu, ale reálně se ani toto v textu neodráží. Studium protokolů správních rad apod. by přitom nejspíše poskytlo výrazně bohatší obraz tématu v diplomové práci.

2) Literatura

Zde mám asi největší výhrady. Začnu „drobnostmi“: Autor často píše o Masarykovi apod., ale nepracuje s žádným z jeho životopisů. Autor nepracuje s Tobolkovou edicí dokumentů ke Kramářově a Klofáčově procesu, byť ji uvádí v seznamu literatury. V textu hojně vystupuje osoba Bedřicha Štěpánka – existuje jeho životopis od J. Hála, který by měl být zmíněn. Stejně autorovi unikla existence dávné, ač kvalitní syntézy *Češi a Jihoslované v minulosti*. Stejně platí o Šaldových pamětech. Uniká mi smysl, proč autor v seznamu literatury uvádí Masarykův spis *Das neue Europa*, když vyšel česky... Je poněkud nestandardní odkazovat na stránky časopisu (ČsČH) a neuvádět přitom autora a jméno článku (s. 41, 76).

Za vážný nedostatek pak považují téměř úplnou absenci cizojazyčné literatury – včetně anglických či německých prací – k mezinárodní politice a Balkánu cca 1900-1918. Spokojit se se Skřivanovou českou publikací je málo. Práce se zahraniční literaturou je základní kompetencí u kvalifikačních prací. V případě oboru „mezinárodní studia“ je tento deficit do očí bijící.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Práce je čtivá, projev kultivovaný, zanedbatelné množství gramatických chyb (jen pozor na psaní velkých písmen, např. české a nikoliv České země; Srbské knížectví; habsburská monarchie nikoliv Habsburská monarchie; naopak Říšská nikoliv Říšská rada). Nestandardně působí zvláštní poznámky pro každý odkazovaný zdroj zvláště – výsledkem je, že autor má vedle sebe dva a více horních indexů, přičemž odkazy na více zdrojů lze vtělit do jedné a téže poznámky).

U vícesvazkových edic je třeba rozlišovat svazek, uvádět celý název a také uvádět editory (s. 34, pozn. 162), resp. rozlišovat mezi autorem paměti apod. a jejich editorem (v DP toto splývá). Stejně splývá zahraniční autor s překladateli do češtiny – ti opravdu nejsou autory díla (např. Glennyho práce o Balkánu)!

4. KONTROLA ORIGINALITY TEXTU

Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému:

Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly: bez zjevných závad

5. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Práce má silné i slabé stránky, takže celkový dojem je spíše průměrný, přičemž je zjevné, že autor má na mnohem lepší výkon. Vzhledem k popisu vývoje nelze asi mluvit přímo o originalitě myšlenek, ale to se týká obecně kvalifikačních studentských prací a nespátrují v tom závadu. Cíl považují za naplněný.

6. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1) Proč autor nevyužil archivní fondy českých bank, o jejichž existenci nejenže věděl, ale dokonce některé jejich marginální části uvádí v seznamu pramenů?

2) Dokázal byste specifikovat blíže tzv. neoslovanství a reakce veřejnosti a státu na něj?

3) Dokázal byste analyzovat postoje jednotlivých českých politických stran k existenci habsburské monarchie v průběhu I. světové války?

7. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA
(A a B výborně, C a D velmi dobře, E dobře, F nevyhověl): D

Datum:

Podpis:

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo přiložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.